

Werkkaart bij de Richtlijn **Uithuisplaatsing en terugplaatsing**

De richtlijn Uithuisplaatsing en terugplaatsing gaat over kinderen en jongeren van 0 tot 18 jaar (met een uitloop tot 23 jaar) voor wie een uithuisplaatsing of terugplaatsing overwogen wordt.

Het uit huis plaatsen van een kind is erg ingrijpend, zowel voor het kind, de ouders als de jeugdprofessional. Daarom is het een laatste middel om ervoor te zorgen dat een kind zich veilig kan ontwikkelen, of de juiste behandeling te geven.

Drie kernvragen

In een uithuisplaatsingstraject is het belangrijk om over drie kernvragen een beslissing te nemen:

1. Is het nodig om het kind uit huis te plaatsen?

2. Wat is de best passende plek voor het kind?

3. Kan het kind terugkeren naar huis?

Lees hiervoor **werkkaart 1**
Met welke interventies een uithuisplaatsing is te voorkomen, kun je lezen in **werkkaart 2**

Lees hiervoor **werkkaart 3**

Lees hiervoor **werkkaart 4**
Hoe je het traject terug naar huis begeleidt, staat in **werkkaart 5**

Uitgangspunten

voor de professional bij het beslissen
over een uithuisplaatsing

Stel samen met ouders en kind een “gedeelde verklarende analyse” op en gebruik die als basis voor beslissingen over de best passende hulp aan het gezin.

Zorg ervoor dat het gezin zo dicht mogelijk bij huis passende hulp krijgt, die ouders ondersteunt en versterkt in hun rol als opvoeder.

Worden er intensieve interventies ingezet om een uithuisplaatsing te voorkomen, evalueer dan frequent hoe deze hulp verloopt.

Span je samen met ouders, hun sociale netwerk en andere professionals in om een uithuisplaatsing te voorkomen.

Is een uithuisplaatsing toch nodig, streef er dan naar het kind “zo thuis mogelijk” te laten opgroeien. Dat betekent:

- bij voorkeur in een gezinssituatie.
- met behoud van het contact tussen ouders en kind.
- met betrokkenheid van de ouders bij belangrijke beslissingen in het leven van hun kind.

Voor beslissingen over uithuisplaatsing in een crisis-situatie verwijzen we naar de richtlijn Crisisplaatsing <https://richtlijnenjeugdhulp.nl/crisisplaatsing/>

Werkkaart 1 bij de richtlijn Uithuisplaatsing en terugplaatsing

Beslissen over uithuisplaatsing

1. Is het nodig om het kind uit huis te plaatsen?

Gedeelde verklarende analyse

Om samen met ouders en kind te kunnen beslissen over de best passende hulp is het het belangrijk om de gezinssituatie goed in kaart te brengen. Dat doe je door een gedeelde verklarende analyse te maken. Daarvoor bekijk je samen met het gezin welke factoren bijdragen aan het ontstaan van problemen en welke factoren die problemen in stand houden, verergeren of verminderen. Ook betreft je bij deze analyse altijd een gedragswetenschapper.

Het opstellen van een gedeelde verklarende analyse is geen eenmalige actie. Door tijdens het lopende hulpverlenings-traject te evalueren kun je samen met het gezin de eerste versie steeds aanscherpen en actualiseren. Zo krijg je geleidelijk steeds beter inzicht in de gezinssituatie.

Met de gedeelde verklarende analyse kun je dus vooruitkijken en doelen en passende hulp kiezen. En vervolgens kun je hem ook gebruiken om terug te kijken als je de hulp gaat evalueren of een terugplaatsing overweegt.

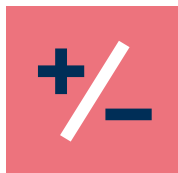
Voorbeelden van formats om tot een gedeelde verklarende analyse te komen:

- het [Format 7-factorenmodel](#)
- het [Format Ondersteuningsteam Zorg voor de Jeugd](#) (zie pag. 66)
- het [Format van regionaal expertteam Groningen](#), en de [werkkaart en factsheet](#) van Jeugd Expertise Netwerk Noord-Nederland.

Vervolg werkkaart 1 bij de richtlijn Uithuisplaatsing en terugplaatsing

Beslissen over uithuisplaatsing

Zorgvuldig beslissen over uithuisplaatsing

Bij een beslissing over uithuisplaatsing sta je als jeugdprofessional voor een dilemma: loopt het kind minder schade op als het uit huis geplaatst wordt, dan als het thuis blijft wonen? Hoe een uithuisplaatsing uitpakt, is vooraf vaak niet te overzien. Daarom is het essentieel om besluiten over uithuisplaatsing zorgvuldig te nemen en expliciet te onderbouwen.

Dit betekent dat je als jeugdprofessional:

- 1 Systematisch en planmatig werkt: volgens de vijf afwegingen op de volgende pagina.
- 2 Onderscheid maakt tussen de informatie die je verzamelt, de beoordeling daarvan en de beslissing die je vervolgens neemt.
- 3 Je rekening houdt met de belangen van ouders en kind, waarbij die van het kind centraal staan.
- 4 Samen met ouders, kind, en betrokken hulpverleners – waaronder minimaal een gedragswetenschapper – een beslissing neemt en deze goed onderbouwt.

- 5 Oog hebt voor het eerdere hulpverleningstraject en de mogelijke schadelijke effecten van een uithuisplaatsing.
- 6 Verschillende scenario's uitwerkt.
- 7 Niet overhaast te werk gaat zolang de veiligheid van kinderen en ouders dit toestaat.

Om zorgvuldig te kunnen beoordelen of een uithuisplaatsing nodig is, maak je vijf afwegingen die op de volgende pagina worden weergegeven. Gebruik bij deze afwegingen de gedeelde verklarende analyse die je samen met het gezin hebt opgesteld.

Vervolg werkkaart 1 bij de richtlijn Uithuisplaatsing en terugplaatsing

Beslissen over uithuisplaatsing

Vijf afwegingen

Afweging 1

In hoeverre zijn opvoedingscapaciteiten van ouders en ontwikkelingsbehoeften van het kind in balans?

Bespreek met ouders en kind welke problemen ze ervaren en wat er goed gaat.

Balans

Ontwikkelingsbehoeften

- Gezondheid en fysieke verschijning
- Cognitieve ontwikkeling
- Emotionele ontwikkeling en gedrag
- Identiteit
- Gezinsrelaties en sociale relaties
- Sociale presentatie
- Zelfredzaamheid

Opvoedcapaciteiten

- Basale verzorging
- Garanderen veiligheid
- Emotionele warmte
- Stimuleren
- Regels en grenzen
- Stabiliteit

Afweging 2

Hoe wordt de balans tussen opvoedingscapaciteiten en ontwikkelingsbehoeften beïnvloed door gezins- en omgevingsfactoren?

Welke gezins- en omgevingsfactoren maken de situatie stabiel en welke minder stabiel?

Overweeg een interventie in te zetten om factoren die de situatie stabiel kunnen maken te versterken.

Gezins- en omgevingsfactoren

- Gezinsfunctioneren
- Familie
- Woning
- Werk en inkomsten
- Sociale integratie (vriendschappen)
- Gemeenschapsbronnen (bv. scholen, winkels etc.)

Afweging 4

Hoe kan professionele hulp of ondersteuning bijdragen om binnen een aanvaardbare termijn de balans tussen ontwikkelingsbehoeften en opvoedingscapaciteiten voldoende te herstellen?

- Onderzoek de verandermogelijkheden van ouders en kind.
- Ga na in hoeverre de veiligheid en ontwikkelkansen van het kind verbeterd zijn en hoe dat komt.
- Ga na in hoeverre de vaardigheden van ouders verbeterd zijn, en of zij bereid zijn hun problemen aan te pakken en van de hulp te profiteren.

Afweging 3

Hoe kan het sociale netwerk bijdragen aan het versterken van de balans tussen opvoedingscapaciteiten en ontwikkelingsbehoeften?

- Hoe kan het sociaal netwerk meedenken en meedoen?
- Gebruik methoden als Sociale netwerkstrategieën (SONESTRA), Eigen Kracht-conferenties en Familienetwerkberaden om het sociale netwerk in kaart te brengen en te betrekken.
- Wijs ouders op initiatieven als Jouw Ingebrachte Mentor (JIM), buddysystemen, buurtmaatjes en steungezinnen.

Afweging 5

Is uithuisplaatsing nog te voorkomen met een gerichte interventie?

Bekijk of een uithuisplaatsing te voorkomen is met intensieve hulp. Zet hulp in die zich richt op het hele gezin, die risico's vermindert en beschermend factoren in stand houdt of versterkt.

- Ondersteun ouders bij het aanpakken van persoonlijke problemen, zoals psychische problemen en/of verslavingsproblemen.
- Zet in op de emotionele problemen of gedragsproblemen van het kind.
- Ondersteun het gezin bij het aanpakken van problemen die te maken hebben met hun bestaanszekerheid, zoals financiën, huishouden en huisvesting. Praktische hulp is vaak essentieel in deze gezinnen.

Werkkaart ② bij de richtlijn Uithuisplaatsing en terugplaatsing

Interventies

Het kiezen van interventies om uithuisplaatsing te voorkomen

Voor het kiezen van een interventie om uithuisplaatsing toe voorkomen, zijn er drie stappen van belang:

- Maak de keuze voor een interventie altijd op basis van een gedeelde verklarende analyse.
- Zet bij voorkeur een interventie in die is erkend of onderzocht.
- Zet interventies in die aansluiten bij de problematiek van het gezin.

Intensieve pedagogische thuishulp

Heeft het gezin ernstige en complexe problemen op meerdere terreinen? Overweeg dan een interventie voor intensieve pedagogische thuishulp:

- [Multi Systeem Therapie \(MST\)](#)
- [Multidimensionele Familietherapie \(MDFT\)](#)
- [Families First](#)
- [Intensieve Ambulante Gezinsbehandeling \(IAG\)](#)
- [Ambulante Spoedhulp \(ASH\)](#)

Interventies gericht op problemen bij kinderen en jongeren

Is er sprake van specifieke problematiek bij het kind, bekijk dan de geldende richtlijnen voor jeugdhulp en jeugd-ggz.

Interventies gericht op informele steun

Overweeg een van de volgende interventies die erop gericht zijn het sociale netwerk van het gezin te betrekken:

- [Jouw Ingebrachte Mentor \(JIM\)](#)
- [Steungezinnen/buurtgezinnen](#)
- [Krachtgezinnen](#)
- [Familienetwerkberaden](#)
(bv. www.eigen-plan.nl, www.eigen-kracht.nl en www.familiegroepsplan.nl)

Interventies gericht op de persoonlijke problemen van ouders

Hebben ouders psychische problemen, zoals traumagerelateerde problemen of verslavingsproblemen, zet hier dan passende hulp voor in. Overweeg een interventie voor kinderen van ouders met psychische en/of verslavingsproblemen (KOPP/KOV), zoals beschreven in de richtlijn “Kinderen van ouders met Psychische Problemen (KOPP)”

Interventies gericht op de gehechtheidsrelatie en de ouder-kindrelatie

Is er sprake van gehechtheidsproblematiek, overweeg dan een van de volgende interventies:

- [Video-feedback Intervention to Promote Positive Parenting and Sensitive Discipline \(VIPP-SD\)](#)
- [Basic Trustmethode](#)
- [Parent-Child Interaction Therapy \(PCIT\)](#)
- [Kortdurende video-home training \(K-VHT\)](#)
- [NIKA](#)

Interventies gericht op ernstige en complexe problemen

Interventies die zich ook richten op ernstige en complexe problemen, zijn:

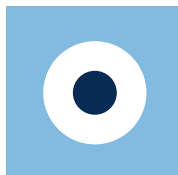
- [Forensische Ambulante Systeem](#)
- [Therapie \(FAST\)](#)
- [Relationele Gezinstherapie \(RGT\)](#)
- [Gezin Centraal \(GC\)](#)
- [School2Care](#)
- [ThuisBest](#)

NB. Dit overzicht is niet volledig. Ook pretenderen deze interventies niet dat ze uithuisplaatsing kunnen voorkomen. Wel richten ze zich op de probleemgebieden die maken dat een uithuisplaatsing wordt overwogen.

Werkkaart 3 bij de richtlijn Uithuisplaatsing en terugplaatsing

Wat is de best passende plek voor het kind?

2. Wat is de best passende plek voor het kind?

Uitgangspunten bij besluit tot uithuisplaatsing

Is er besloten om een kind toch uit huis te plaatsen?
Dan zijn deze uitgangspunten belangrijk:

- Het kind zo thuis mogelijk laten opgroeien.
- Een stabiele en passende plek zoeken.
- Werken met een integraal hulpverleningsplan.
- Het kind en de ouders goed voorbereiden.
- De hulp en begeleiding richten op terugplaatsing.

Het kind zo thuis mogelijk op laten groeien

- Bekijk samen met ouders en kind of een deeltijd-uithuisplaatsing mogelijk en wenselijk is, waarbij een kind deels bij de eigen ouders en deels ergens anders woont.
- Zorg ervoor dat broers en zussen zoveel mogelijk in hetzelfde pleeggezin, gezinshuis dan wel leef- of behandelgroep worden geplaatst.
- Probeer een plek te vinden die zoveel mogelijk in de buurt is van de oorspronkelijke woonomgeving van het kind, zodat het naar dezelfde school en vrijetijdsbesteding kan gaan en contact met familie en vrienden kan onderhouden.
- Zorg ervoor dat kind, ouders en broers en zussen regelmatig contact met elkaar blijven houden en op diverse manieren betrokken blijven bij elkaars leven. Bijvoorbeeld: op verjaardagen, bij schoolvoorstellingen, naar de kapper et cetera.
- Laat ouders meebeslissen over zaken die hun kind aangaan, waarbij je rekening houdt met wat het kind zelf wil.
- Houd bij de plaatsing rekening met de religieuze, levensbeschouwelijke en culturele achtergrond van het kind.

Zoek een stabiele en passende plek

Houd bij het zoeken het liefst deze volgorde aan:

- (Deeltijd)pleegzorg binnen de eigen familie, in het netwerk of een bestandsgezin volgens de richtlijn "Pleegzorg".
- Gezinshuis.
- Residentiële leef- of behandelgroep volgens de richtlijn Residentiële jeugdhulp.

Om te beslissen waar een kind het beste geplaatst kan worden, kun je de volgende vragen stellen:

- Heeft het kind gedrags- of ontwikkelingsproblemen? Zijn de gedragsproblemen ernstig?
- Welke risicofactoren belemmeren een mogelijk functioneren in een gezinssetting?
- Is er in de familie of het sociaal netwerk een gezin beschikbaar dat het kind voldoende veiligheid kan bieden en zijn de mogelijke pleegouders voldoende pedagogisch toegerust?
- Zijn de opvoedingscapaciteiten van de ouders en de ontwikkelingsbehoeften van het kind op aanvaardbare termijn voldoende in balans te brengen?

Vervolg werkkaart 3 bij de richtlijn Uithuisplaatsing en terugplaatsing

Wat is de best passende plek voor het kind?

Werk met een integraal hulpverleningsplan

Een integraal hulpverleningsplan:

- beschrijft duidelijk aan welke doelen ouders en kind werken, en welke prioriteit hebben.
- is opgesteld samen met ouders en kind, in begrijpelijke taal.
- beschrijft welke interventies worden ingezet om ouders te ondersteunen, het contact tussen ouders en kind te stimuleren en toe te werken naar terugplaatsing van het kind.
- bevat afspraken over monitoring van de hulp en evaluatie van de uithuisplaatsing.
- bevat afspraken over rollen.

Kind en ouders goed voorbereiden

- Zorg dat het kind zich kan voorbereiden op de nieuwe plek door een intakegesprek of een wenmoment te plannen.
- Maak met ouders en kind een lijst van spullen die het kind mee wil nemen.
- Zorg ervoor dat de uithuisplaatsing rustig verloopt, dat ouders zo mogelijk mee gaan en dat kind en ouders afscheid van elkaar kunnen nemen.
- Zorg dat ouders en kind contact met elkaar kunnen hebben in de dagen nadat het kind op de nieuwe plek is aangekomen.
- Bereid goede nazorg voor, zodat ouders en kind de uithuisplaatsing kunnen verwerken en het gewone leven kunnen herstellen.

Hulp en begeleiding richten op terugplaatsen

- Zorg voor contact(herstel) met ouders, broers en zussen en andere belangrijke personen. Houd daarbij rekening met wat het kind zelf wil.
- Stel samen vast of het kind behoefte heeft aan ondersteuning, en zet zo nodig behandeling in voor het verminderen van gedrags- en emotionele problemen.
- Besteed aandacht aan omgang met gevoelens van rouw en verlies over de uithuisplaatsing.
- Zorg dat iedereen weet wanneer er wordt beslist over een terugplaatsing en wie wat doet. Leg dit schriftelijk vast.
- Werk samen met ouders aan problemen die de aanleiding waren voor de uithuisplaatsing, zoals opvoedvaardigheden en persoonlijke problemen van ouders.
- Spreek af wanneer je samen kijkt naar de veranderingen die de ouders hebben doorgemaakt en de draagkracht van het kind om het perspectief vast te stellen. Het bepalen van een aanvaardbare termijn hiervoor is maatwerk.
- Leg ouders, kinderen en jongeren duidelijk uit wat hun rechten, mogelijkheden en verantwoordelijkheden zijn en controleer regelmatig of zij deze informatie begrijpen. Zet doelgerichte interventies in, zie werkkaart 2 bij de richtlijn Uithuisplaatsing en terugplaatsing.

Werkkaart 4 bij de richtlijn Uithuisplaatsing en terugplaatsing

Kan het kind terugkeren naar huis?

3. Kan het kind terugkeren naar huis?

Uitgangspunten

Kinderen hebben het recht om op te groeien bij hun ouders. Span je daarom samen met alle betrokkenen in dat het kind weer terug naar huis kan. Een kind mag niet te lang in onzekerheid blijven over het toekomstperspectief. Onderzoek daarom regelmatig hoe de hulp aan ouders en kind verloopt en hoe de uithuisplaatsing voor het kind uitpakt. Zorg ervoor dat de gedeelde verklarende analyse actueel blijft. Neem de beslissing tot terugplaatsing van het kind samen met alle betrokkenen.

Inhoudelijke afweging terugplaatsing

Drie kernvragen helpen bij de beslissing over terugplaatsen. Beoordeel samen de onderstaande drie kernvragen.

1 Is de balans tussen opvoedcapaciteiten van ouders en ontwikkelingsbehoeften van het kind voldoende hersteld?

JA

Werk toe naar terugplaatsing

NEE

2 Is deze balans met de huidige hulp en het type plaatsing binnen een aanvaardbare termijn voldoende te herstellen?

JA

Werk toe naar terugplaatsing

NEE

3 Is deze balans met andere of aanvullende hulp of een ander type plaatsing binnen een aanvaardbare termijn te herstellen?

JA

Werk toe naar terugplaatsing

NEE

Verleng de uithuisplaatsing

De volgende tien factoren helpen bij het beantwoorden van de kernvragen (zie de tabel op de volgende pagina). Breng deze factoren in kaart aan de hand van de gedeelde verklarende analyse.

Vervolg werkkaart 4 bij de richtlijn Uithuisplaatsing en terugplaatsing

Kan het kind terugkeren naar huis?

Afwegingskader met tien factoren

Geen enkele factor is doorslaggevend, het gaat altijd om een combinatie van factoren. Maak de afwegingen nooit alleen, betrek altijd een gekwalificeerde gedragswetenschapper. Het zijn voorbeeldvragen waar je aan kan denken, die je kan stellen.

1. Aanleiding van uithuisplaatsing

- Hebben de problemen die aanleiding waren voor de uithuisplaatsing een chronisch karakter?
- Hoe gaat het met de problemen van ouders en kind?
- Speelt de aanleiding of reden voor de uithuisplaatsing nog?

2. Evaluatie van geboden hulp

- Is er voldoende en passende hulp ingezet?
- In hoeverre zijn de doelen gerealiseerd?
- Zijn de doelen wel haalbaar?
- Hebben ouders en kind actief gewerkt aan de gestelde doelen?
- Zijn de huidige hulp en de woonplek geschikt?
- Is de onveiligheid weggenomen?

3. Effect van uithuisplaatsing

- Welke invloed heeft de uithuisplaatsing op het kind?
- Zijn de draagkracht en draaglast van ouders verbeterd of verslechterd?

4. Ontwikkelingsperspectief bij terugplaatsing

Wat is het perspectief van het kind als het weer bij de ouders gaat wonen op het gebied van gezondheid, cognitieve en emotionele ontwikkeling, gedrag, identiteitsontwikkeling, gezinsrelaties, sociale relaties, sociale presentatie en zelfredzaamheid?

5. Ontwikkelingsperspectief bij blijvende uithuisplaatsing

Wat is het perspectief van het kind als het uit huis geplaatst blijft op het gebied van gezondheid, cognitieve en emotionele ontwikkeling, gedrag, identiteitsontwikkeling, gezinsrelaties, sociale relaties, sociale presentatie en zelfredzaamheid?

6. Relatie tussen ouders en kind

- Hoe goed en regelmatig is het contact?
- Hoe verlopen de bezoeken momenten?

7. Relatie tussen kind en verzorgers: pleegouders of gezinshuisouders

- Hoe goed is het contact?
- Willen ze contact houden na terug- of overplaatsing?

8. Vraag en verwachting van ouders en kind

Zijn ouders en kind gemotiveerd voor terugplaatsing en wat zijn daarbij hun wensen?

9. Behoeften van het kind

- Hebben ouders voldoende opvoedvaardigheden om te voorzien in de basale fysieke en emotionele behoeften van het kind?
- Hebben ze een vaste woon- en verblijfplek en voldoende financiën?

10. Beschermende en risicofactoren terugplaatsing?

- Hebben ouders en kind een ondersteunend sociaal netwerk?
- Is extra benodigde hulp beschikbaar?
- Lopen eventuele broers en zussen risico op onveiligheid bij terugplaatsing?

Werkkaart 5 bij de richtlijn Uithuisplaatsing en terugplaatsing

Begeleiding na terugplaatsing

Uitgangspunten

Begeleiding na terugplaatsing is erop gericht om gezinnen te helpen zich aan te passen aan de situatie waarin het kind weer thuis woont. Bied tot tenminste een jaar nadat het kind weer thuis woont ondersteuning om te voorkomen dat problemen opnieuw de kop opsteken en zo escaleren dat opnieuw een uithuisplaatsing nodig is.

Besteed in de ondersteuning nadrukkelijk aandacht aan:

De samenwerkingsrelatie tussen de professional en het gezin

Een goede samenwerkingsrelatie tussen jeugdprofessionals, ouders én kind vergroot de kans op succes van ingezette hulptrajecten. Lees hoe je dat doet in het hoofdstuk “Aspecten van de samenwerking” van de Richtlijn Samen Beslissen over Passende hulp.

Inzetten van passende hulp

- Zet intensieve pedagogische thuishulp in om het gezin te ondersteunen bij het omgaan met complexe problemen (zie werkkaart 2 voor een overzicht aan interventies).
- Bied hulp aan ouders en kinderen bij het herstellen van een verstoorde hechtingsrelatie. Zie de Richtlijn “Problematische gehechtheid” voor een overzicht van geschikte interventies.
- Blijf ouders ondersteunen in het ontwikkelen van opvoedingsvaardigheden.
- Stem het hulpaanbod af op de individuele behoeften van de gezinsleden en zet multidisciplinaire hulp in.

Steun vanuit het netwerk

Als vrienden of familie hulp kan bieden bij de terugkeer van het kind, helpt dit om stabiliteit te vinden in de thuissituatie. Welke interventies je hiervoor in kan zetten, lees je in het hoofdstuk “Interventies inzetten” van deze richtlijn.

Onderwijs

Het is belangrijk dat het kind na de terugplaatsing meteen onderwijs kan volgen en mee kan doen aan het maatschappelijk leven.

Evaluatie en monitoring effecten van hulp

- Zijn de opvoedingscapaciteiten van de ouders verbeterd?
- Is de ontwikkeling verbeterd en veiligheid van het kind hersteld?